

Trio

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Johanna Hedman

Trio

Vertaald uit het Zweeds door
Janny Middelbeek-Oortgiesen

Ambo|Anthos
Amsterdam

Met dank aan de Swedish Arts Council voor
de bijdrage aan de vertaalkosten

**SWEDISH
ARTS COUNCIL**

ISBN 978 90 263 5930 9

© 2021 Johanna Hedman, first published by Norstedts, Sweden

Published by agreement with Norstedts Agency

Het citaat op p. 16 is afkomstig uit het gedicht

‘Invisible Dark Matter’ van Frederick Seidel,

uit *The Cosmos Trilogy* (Farrar, Straus & Giroux, 2003)

© 2022 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos *uitgevers*,

Amsterdam en Janny Middelbeek-Oortgiesen

Oorspronkelijke titel *Trion*

Oorspronkelijke uitgever Norstedts, Zweden

Omslagontwerp Margo Togni

Omslagillustratie © Mauritius Images / United

Archives / Hansmann / TopFoto

Foto auteur © Elvira Glänte

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

DEEL EEN 7

DEEL TWEE 29

DEEL DRIE 347

DEEL EEN

Eind april belt Frances op een dag op om te vragen of ze volgende week mag langskomen. Zo zegt ze het – langskomen – alsof het gaat om 's middags even een kop koffie drinken, hoewel ze zich ieder aan een andere kant van de Atlantische Oceaan bevinden. Ze is buiten adem en hij ziet haar haast voor zich: met blosjes op de wangen, verwaaid haar, en waarschijnlijk gekleed in een te dun spijkerjack. Ze heeft een goedkoop ticket naar New York bemachtigd en benadrukt dat het een directe verbinding is, alsof hij haar daarmee zou moeten feliciteren. Hij heeft haar al een hele tijd niet meer gezien en zegt dat ze natuurlijk welkom is. Hij vraagt of ze bij hem wil blijven logeren, maar ze antwoordt dat ze bij een paar vrienden gaat slapen. Er valt een stilte. Hij begrijpt dat ze niet alleen belt om een koffieafspraak te maken.

‘Ik zou graag iets met je willen bespreken,’ zegt ze.

‘O,’ zegt hij. ‘Wat dan?’

‘Mijn moeder.’

‘Frances,’ zegt hij maar hij maakt zijn zin niet af; hij gaat ervan uit dat de nadruk waarmee hij haar naam uitspreekt afdoende is.

‘Ik weet het, ik weet het,’ zegt ze. ‘Daarom wil ik het ook niet over de telefoon bespreken.’

Aan haar toon kan hij horen dat ze haar hand in de lucht houdt, alsof ze naar iets onzichtbaars grijpt. Hij heeft zich altijd afgevraagd

of ze dat gebaar heeft aangeleerd toen ze als kind op privéscholen in Frankrijk zat. Voor de koele Stockholmse gemoedsgesteldheid lijkt het te flamboyant.

‘Ligt ze op sterven?’ vraagt hij sarcastisch.

‘Nee.’

‘Is ze ziek?’

‘Nee...’

‘Nou,’ zegt hij, ‘dan mag je met alle plezier langskomen als je hier bent, maar ik wil het niet over Thora hebben.’

‘Ik maak me zorgen om haar.’

‘Ze wil vast niet dat je met mij over haar praat.’

‘Hoe weet je dat zo zeker?’

Hij schudt zijn hoofd, al kan Frances dat niet zien. De laptop op zijn bureau staat opengeklapt, maar het scherm is uitgedoofd. Hij gaat met zijn vinger over de touchpad. Er verschijnt een leeg document. Hij kijkt er een paar seconden naar en klapt het apparaat dan dicht.

‘Jij kent haar immers,’ zegt Frances.

‘Ik kende haar.’

Hij hoort Frances’ ademhaling, met op de achtergrond verkeersgeluiden. Hij probeert zich haar voor te stellen ergens in het centrum van Stockholm, maar hij weet niet zeker of die plekken er nog zijn of dat ze een amalgaam vormen van herinneringen aan een stad in een vreemd blauw schijnsel, als op een oude ansichtkaart.

‘Daarvoor kom je toch niet hier?’ vraagt hij.

‘Nee,’ zegt ze.

‘Ben je nu kwaad op me?’

‘Ik steek de Atlantische Oceaan niet over om met jou over mijn moeder te praten.’

‘Oké. Goed.’

‘Wil je me nog steeds zien?’

‘Ja, natuurlijk.’

‘Je weet anders maar nooit.’

Hij vindt het niet fijn dat ze dat zegt, maar protesteert niet.
'Laat het maar weten als je hier bent,' zegt hij en hij beëindigt het gesprek.

Het is al een aantal jaren geleden dat Frances voor het eerst bij hem aanbelde. Hij deed open en Frances zei: 'Dag.'

En daarna: 'Volgens mij heb jij mijn vader gekend.'

Hij vroeg niet wie haar vader was. Dat was niet nodig. Hij liet haar binnen.

Frances was dat jaar uitwisselingsstudent. Aanvankelijk woonde ze bij een nicht van Thora in huis, later verhuisde ze naar een studentenflat aan de Upper West Side. Ze vertelde dat ze behalve Thora's nicht niemand kende in New York. Ze was eenzaam.

Hij raakte eraan gewend om Frances in zijn leven te hebben. 's Middags nam ze de metro naar hem toe en zat ze tot 's avonds in zijn woonkamer of keuken te studeren. Ze zei dat ze zich bij hem thuis beter kon concentreren dan in haar studentenflat. Hij gaf haar een sleutel en vond het fijn om haar omringd door studieboeken, notitieblokken en markeerstiften op de bank of aan de keukentafel aan te treffen als hij van zijn werk thuiskwam. Wanneer ze 's avonds naar huis ging betaalde hij haar taxi altijd. Op zondagen ging hij met haar uiteten en dan at ze alsof ze de hele week niets fatsoenlijks had binnengekregen. Ze stelde vragen over haar vader, die hij zo goed mogelijk probeerde te beantwoorden, maar hij had het al jaren niet meer over August gehad en kreeg het gevoel dat zijn antwoorden lang niet zo volledig waren als Frances had gehoopt. Over Thora durfde hij niets te vragen. Uit wat Frances terloops vertelde maakte hij op dat ze met een Fransman was getrouwd en twee zoons met hem had. Ze woonde nog steeds in Stockholm.

Hij stelde Frances voor aan zijn vrienden en nodigde haar bij hem thuis uit wanneer hij dinertjes gaf. Als zijn vrienden naar

haar vroegen antwoordde hij naar waarheid dat ze het kind was van oude studievrienden, maar hij verstreekte geen details en ze leken met dat bondige antwoord genoegen te nemen. Geen van zijn vrienden kwam oorspronkelijk uit New York, sommige waren vanuit andere landen hier komen wonen, en ze hadden niet de gewoonte om bij elkaar naar eerdere levens te informeren. In die tijd woonde hij in een klein appartement, met een eettafelblad dat op wiebelige poten rustte, waardoor elke maaltijd een evenwichtsoefening werd. Maar omdat hij op een knooppunt van ieders metrolijn woonde vonden zijn vrienden het fijn om bij hem thuis met elkaar af te spreken. Aan het eind van de avond klommen ze altijd door de ramen naar buiten om op de brandtrap te gaan roken en ze bespraken verstrooid dat ze ergens wilden gaan wonen waar de woningen minder aandeden als huizen van bordkarton die elk moment konden instorten. Hij verbood het zijn vrienden om Frances wiet en sigaretten aan te bieden. Zij vond het heerlijk om aan het hoofd van de tafel te zitten luisteren naar de roddels van zijn vrienden over collega's en bazen. Wanneer hij over de tafel heen naar haar keek, ging er soms een steek door hem heen; het was net of hij aan een caleidoscoop met herinneringsbeelden draaide tot de patronen ineensmolten en hij zich bij het vervolg bevond van iets wat hij al jaren achter zich meende te hebben gelaten.

Toen Frances' studiejaar erop zat, hielp hij haar bij het ontruimen van haar studentenflat. Hij reed haar met een achterbak vol koffers naar de luchthaven en ze ging weer terug naar huis, naar Europa. Hij dacht dat daarmee alles weer normaal zou worden, wat in zekere zin ook zo was, al liet ze een nieuw soort stilte in zijn appartement na.

Inmiddels werkt ze als journalist. Hij ziet haar zelden, maar ze belt regelmatig met hem over artikelen die ze gaat schrijven, artikelen die ze wil schrijven en artikelen die ze niet mag publiceren. Als ze in het Zweeds schrijft, leest ze soms alinea's aan hem voor en wanneer ze klaar is, vraagt ze: is dit goed Zweeds? Kun je dit zo

zeggen in het Zweeds? Dan moet hij glimlachen om dit drietalige kind, dat met een duizelingwekkend gemak van taal wisselt, ongeveer zoals ze kleding aanschiet en pas als ze al buiten op straat staat doorkrijgt dat ze haar nieuwe shirt binnenstebuiten heeft aangetrokken. Hij antwoordt altijd dat hij niet de juiste persoon is om zoiets aan te vragen, dat zij een van de weinigen is met wie hij nog Zweeds spreekt. Als ze toch aandringt test hij de zin in stilte voor zichzelf uit om erachter te komen of er knulligheden in zitten, ook al is hij niet langer instinctief in staat om foutieve voorzetsels of onjuiste verwijzingen te traceren. Frances' vragen beantwoorden is alsof hij probeert het bewegingsvermogen in een slapende hand terug te krijgen. Hij laat haar nooit merken hoe ongemakkelijk hij zich daarbij voelt.

Op een keer, toen hij onderweg was naar zijn werk, zag hij Thora. Of hij meende althans dat zij op het tegenoverliggende perron in het metrostation stond: in een rode lange jas, met loshangend haar, verzonken in haar mobiel en met haar andere hand op haar schouder. Terwijl hij tussen de balken die de verschillende perrons scheidden beter zicht op haar probeerde te krijgen zag hij vanuit zijn ooghoek dikke grijze ratten over de rails rennen. Was zij het? Het koude zweet brak hem uit en hij kreeg hartkloppingen, maar de rest van zijn lichaam verstijfde. Hij was dit gevoel vergeten. Of beter gezegd – hij was vergeten hoe hevig een gevoel kon zijn.

Ze was het niet.

Ze was het wél.

Hij wachtte tot ze zou opkijken, hij hoefde maar een glimp van haar gezicht te zien om het zeker te weten. Maar de metrotrein kwam het station binnen denderen en toen die weer wegreed stond de vrouw in de rode jas er niet meer. In de daaropvolgende dagen zocht hij in de drukte van de avond- en ochtendspits naar haar, hij

keek over de hoofden van iedereen heen in een poging een stukje van iets roods te ontdekken, iets waardoor zijn hart zou gaan kantelen. Maar hij zag haar niet weer.

Soms vangt hij snippers op van Zweedse gesprekken van mensen die hij op straat passeert, en heel even schiet dan de vraag door zijn hoofd welke taal dat is, totdat hij beseft dat het zijn taal is. Soms zit hij in een bar of restaurant naast mensen die Zweeds met elkaar praten en luistert hij zwijgend en met een roerloos gezicht naar hen. Iedereen ziet hem voor een Amerikaan aan, en hij realiseert zich dat hij ondanks alles nooit aan het clichébeeld van een Scandinaviër heeft beantwoord. Als Amerikanen horen waar hij vandaan komt fronsen ze hun wenkbrauwen, alsof er iets uitgesproken noords tevoorschijn zal komen als ze ingespannen kijken. Dan voegt hij er altijd aan toe dat zijn oma van vaderskant een Amerikaanse was en om de een of andere reden leidt die informatie altijd tot een 'aha', alsof zijn Amerikaanse voorouder verklaart waarom er een element aan hem ontbreekt.

Bij aankomst in New York appt Frances hem en ze spreken af dat ze elkaar in het weekend zullen zien. Het is het eind van het voorjaarssemester en hij heeft geen colleges of werkgroepen meer ingepland staan, al laten studenten af en toe iets van zich horen of verschijnen ze bij zijn kantoor met vragen over tentamens en cijfers. Die vrijdag wordt er traditioneel een afsluitingsavond georganiseerd waarbij alle medewerkers en studenten van het instituut bijeenkomen in een rood bakstenen gebouw in de buurt van Washington Square Park. Officieel drinken ze alleen thee en koffie, maar bijna iedereen is aan het begin van de avond al stoned of een beetje aangeschoten.

Hij zit op de stoep bij de ingang, omringd door studenten en collega's. Iemand streelt zijn arm, hij ziet niet van wie de hand is, maar dat kan hem ook niet schelen. Hij heeft het gevoel dat als hij zijn handen uitsteekt, zijn handpalmen een onzichtbare materie zullen raken die hem scheidt van de rest.

In de nacht van vrijdag op zaterdag wordt hij wakker van een spierpijn in zijn schouders die hem uren uit zijn slaap houdt. Het is een bekende pijn die zich altijd op dezelfde manier manifesteert: het begint met steken in zijn rechterschouder die steeds feller worden, de pijn verspreidt zich vervolgens naar zijn linkerschouder en straalt uit naar zijn nek en zijn kaken, waar de steken zich nog dieper naar binnen boren. Ten slotte staat hij op om in de keuken thee te gaan zetten. Terwijl het water aan de kook raakt, ligt hij op de grond naar het plafond te kijken. Hij drinkt de thee niet op maar slaat een glas whisky achterover en neemt een douche. Hij richt de warme stralen op het pijnpunt in zijn rechterschouder en opent zijn mond om het in stilte uit te schreeuwen. Daarna gaat hij op bed liggen, naakt en nat, om uiteindelijk in slaap te vallen; of het van pure uitputting is weet hij niet. Wanneer hij de volgende ochtend wakker wordt is alles normaal, alsof het slagveld van zijn lichaam tijdelijk zijn eigen rommel heeft opgeruimd, de sporen heeft uitgewist en net doet of er niets is gebeurd.

Op een nacht mompelde Thora een strofe uit een gedicht van Seidel in zijn oor. Ze beklaagde zich erover dat ze niet kon slapen en hij zei dat ze iets moest opzeggen, maakte niet uit wat. Hij had niet gedacht dat ze de uitdaging zou aangaan. Ze lag een hele tijd stil, zo lang dat hij meende dat ze toch in slaap was gevallen, maar toen keerde ze zich naar hem toe en daar kwamen de woorden, warm en vochtig op zijn huid... Het waren regels die hij haar al vaker had horen herhalen, als een lied dat in haar hoofd was blijven han-

gen, sinds ze de dichtbundel van Seidel in een boekhandel in Parijs had gekocht: *I read my way across / The awe I wrote / That you are reading now. / I can't believe that you are there / Except you are.* Zo wonderlijk dat het Engels zo mooi kon klinken. Uit de mond van een meisje uit de hogere kringen in Stockholm.

Zaterdagmiddag belt Frances thuis bij hem aan. Buiten is het warm en ze stapt de airconditioned hal binnen met een gezicht dat glimt van het zweet.

‘Dat het hier zo warm kan zijn,’ zegt ze terwijl ze haar schoenen uittrekt. ‘Blijf jij ’s zomers echt altijd in de stad?’

‘Niet als ik het kan vermijden.’

‘Mijn vrienden zeggen dat het hier dan verschrikkelijk is.’

‘Dat is het ook.’

Ze kijken elkaar aan. Ze is langer dan haar moeder en hoeft niet op haar tenen te gaan staan om hem te omhelzen. Ze lopen de keuken in, die in het verlengde ligt van de woonkamer en daar een L mee vormt rond de langwerpige hal. Frances vertelt dat er vocht druppelde uit het plafond van het metrostation in Greenpoint. Hij geeft haar een glas water met ijsklontjes erin en zet het koffieapparaat aan terwijl zij naar de woonkamer loopt en vraagt of hij hier alleen woont.

‘Meestal,’ zegt hij.

‘Is dit dan niet te groot?’

‘Waarschijnlijk wel. Maar ik huur het van de universiteit.’

‘Je moet wel ontzettend veel verdienen om zo te kunnen wonen,’ zegt Frances wanneer ze in de keuken terugkomt.

‘Heb je geld nodig?’

‘Huh? Nee.’

‘Ik dacht dat mensen die net afgestudeerd zijn altijd geld nodig hadden.’

‘Ik heb jouw geld niet nodig.’ Ze gaat aan de keukentafel zitten, vouwt haar handen en legt ze op tafel. ‘Ik weet dat je me verwend vindt.’

‘Jij bent oké,’ zegt hij en hij voegt er met een glimlach aan toe: ‘Het had veel slechter met je kunnen aflopen.’

Wanneer hij aan Thora en Frances denkt, ziet hij hen als beschermd door een fijnmazig net dat elke val dempt. Meestal zie je de draden van het net niet, maar soms glinsteren ze even bij een probleem of vergissing, waar ze desalniettemin nooit werkelijk door worden geraakt. Dat heeft hem altijd geprovoceerd, ook al wil hij dat ze veilig omsloten blijven door de vrijheid die je alleen met geld kunt kopen.

Frances vertelt over haar reis naar New York – lang en oncomfortabel – over het appartement in Greenpoint waar haar vrienden wonen – aftands maar gezellig – over hoe het met haar jongere broers is – de ene studeert in Parijs en is net tot over zijn oren verliefd, de andere woont in Stockholm en is toneelacteur. Haar moeder brengt ze niet ter sprake. Dat verwacht hij wel en hij bedenkt geïrriteerd dat ze dat net zo goed meteen kan doen, dan hebben ze het maar gehad, want hij weet dat Frances toch wel over Thora zal beginnen, alsof zijn eerdere weigering ongeldig is omdat hij die telefonisch liet horen. Misschien dat ze hem kan overtuigen nu ze elkaar in levenden lijve zien. Hij wéét dat ze zo redeneert. Maar Frances zegt niets over haar moeder. Ze heeft het wel over haar eigen verhuizing naar Kopenhagen, hoe die stad is vergeleken met Stockholm, en ze somt de Deense woorden op die ze al kent, alsof ze kleine schatten uitstalt die ze tijdens een uitstapje heeft gevonden.

Dan kijkt ze hem over haar koffiekopje heen aan en vraagt: ‘Kom je nooit meer naar Stockholm?’

‘Ik denk het niet.’

‘Maar het is toch je thuis.’

‘Nu niet meer.’

‘Dus je blijft hier?’

Hij glimlacht om de bezorgde frons op haar voorhoofd. Hij zou kunnen zeggen dat hij nooit van Stockholm heeft gehouden zoals Thora en August van de stad hielden, maar hij weet dat ook Frances erg aan haar geboortestad gehecht is. Ze zou zijn ambivalente houding ten opzichte van Stockholm als een persoonlijke belediging opvatten, dus haalt hij slechts zijn schouders op, alsof het onderwerp hem koud laat.

‘Verleid door *the Big Apple*,’ zegt ze. ‘Ik dacht dat jij niet aan zulke clichés deed.’

‘Nee, jij bent degene die daarboven verheven is,’ zegt hij. ‘Heb je Thora verteld dat je mij hier ziet?’

‘Ja.’

‘Heeft ze het weleens over me?’

‘Niet direct.’

‘Maar?’

‘Maar niets – ze heeft het niet over je.’

Hij weet zich nog net te bedwingen en vraagt niet of Thora nog aan hem denkt. Hoe zou Frances dat moeten weten.

De laatste keer dat hij Thora in Stockholm heeft ontmoet was in een café in de buurt van het Vasapark. De bomen stonden net in bloei. Hij heeft dat gesprek zo vaak opnieuw in zijn hoofd afgespeeld dat hij die scène opgevouwen bij zich draagt, klaar om op elk moment uit te klappen, als een gestold panorama waar hij zijn blik overheen laat gaan zonder te weten waar hij naar op zoek is.

Ze zaten tegenover elkaar aan een wiebelig tafeltje, hij dronk koffie en zij at een salade. Nadien dacht hij dat dat van haar kant waarschijnlijk een strategische keuze was: dan kon ze zich focussen op het eten, zorgvuldig de groentes en slablaadjes snijden, langzaam kauwen en haar mondhoeken aantippen met het servet. De

weinige keren dat ze opkeek, liet ze haar blik over zijn gezicht gaan alsof er niets was wat haar aandacht vasthield. Toch had hij tegenover haar gezeten en tevergeefs geprobeerd om oogcontact te maken. Hij bestudeerde haar neergeslagen wimpers op de sproetige huid, haar oorlelletjes met de gouden oorhangertjes, haar kaarsrechte scheiding. Alles om hem heen leek te vallen, in te storten. Als de snel bewegende landschapsframes van een treinraam, maar dan verticaal, leek het café voorbij te flikkeren, van het plafond door de vloer.

‘Zeg me wat ik moet zeggen,’ zei hij ten slotte.

‘Dat kan ik niet. Zo werkt dat niet,’ antwoordde ze.

In het Engels heeft hij zichzelf opnieuw uitgevonden. Hij ontmantelde zijn ik dat was opgetuigd met alles waar hij geen controle over had, en construeerde een nieuw ik waar het onpersoonlijke Engels niet in kon doordringen. In het Engels ervaart hij de wereld als minder direct. Er is geen rechtstreekse verbinding tussen zijn emoties en de Engelse woorden waardoor ze worden gelabeld, er zijn alleen omwegen.

Toen Frances in New York studeerde was hij nog niet aan zijn baan op de universiteit begonnen. Hij werkte toen nog voor de grote internationale organisatie en bracht zijn werkdagen door in een grijze cabine op een kantoor waar de laagte van het plafond slechts gedeeltelijk werd gecompenseerd door het uitzicht op de wolkenkrabbers. Hij vertelde aan Frances over urenlange onderhandelingen over één enkel woord, over begrotingsonderhandelingen en bezuinigingen, maar Frances luisterde niet of misschien had ze gewoon geen belangstelling. Ze stond niet open voor beschrijvingen van de

werkelijkheid die suggereerden dat het volwassen leven meer bestond uit herhalingen en routine, gevormd door een wonderlijke mix van stress en verveling, en minder uit spanning en avontuur. Hij vermoedde dat ze zich geen kans liet ontgaan om aan haar huisgenoten te vertellen dat ze iemand kende die op het hoofdkwartier werkte. Hij legde uit dat hij geen stageplaats voor haar kon regelen en dat herhaalde hij nog een keer toen ze hem vroeg of hij haar dan tenminste een rondleiding kon geven.

‘Iedereen mag naar binnen,’ zei hij. ‘Maar je moet gewoon een tijd boeken.’

‘Als je iemand kent is het anders,’ zei ze.

Hij vond haar te jong om zich al zo scherp bewust te zijn van de verschillen in toegang, maar opeens moest hij denken aan alle clubs waar haar opa van moederskant lid van was en waar hij haar mee naartoe nam wanneer hij op bezoek kwam, aan de panden met de marmeren vloeren en de conciërges waar Frances’ studiegenoten woonden, aan de manier waarop ze over Europese hoofdsteden sprak alsof de wereld één lommerrijke buurt was. Dus hij protesteerde niet, want Frances had gelijk: er wás verschil.

Op een ochtend ging hij met haar tussen de toeristen en de schoolklassen in de rij staan die zich elke dag vormde bij het hoge hek en de vlaggenstokken. Hij liet zijn legitimatie en toegangspasje aan de bewakers zien en wachtte tot Frances door de veiligheidscontrole was. Hij weet nog dat het een zonnige herfstdag was; slecht getimed om de stekker uit haar optimisme te trekken. Ze straalde naar hem toen ze door de draaideuren liepen en hield de riemen van haar rugzak vast, als een uit de kluiten gegroeid schoolmeisje. Hij liet haar zien waar de commissies zaten, welke schilderijen en sculpturen hij het mooist vond, waar het cafeetje op de raamloze begane grond zich bevond waar diplomaten zachtjes in gesprek waren, de luxueuze zalen die door rijke oliestaten waren ingericht, de bar op de tweede verdieping waar mensen met een toegangspasje elke vrijdagavond bijeenkwamen om wijn te drinken op het terras.